

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ КОНСУЛЬТУВАННЯ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Дмитро Закатнов,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-4130-089X>

Анотація. Розглянуто соціально-педагогічні аспекти здійснення консультування з молодіжного підприємництва. Визначено, що його метою є формування в учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти підприємницької компетентності. Розглянуто основні підходи стосовно педагогічного моделювання. Розкрито основні характеристики структурно-функціональної моделі консультування з молодіжного підприємництва.

Ключові слова: молодіжне підприємництво, консультування з молодіжного підприємництва, модель консультування з молодіжного підприємництва.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL JUSTIFICATION OF THE YOUTH ENTREPRENEURSHIP CONSULTING MODEL FOR THE POST-WAR RECOVERY OF THE ECONOMY OF UKRAINE

Dmytro Zakatnov

Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Research Fellow,
Senior Research Fellow professional career laboratories
Institute of Professional Education National Health Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The socio-pedagogical aspects of youth entrepreneurship counseling are considered. It was determined that its purpose is the formation of entrepreneurial competence in students of professional (vocational and technical) education institutions. The main approaches to pedagogical modeling are considered. The main characteristics of the structural and functional model of youth entrepreneurship counseling are disclosed.

Keywords: youth entrepreneurship, youth entrepreneurship consulting, youth entrepreneurship consulting model.

Одним із наслідків російської агресії є деформація ринку праці, зумовлена втратою Україною значної частки свого економічного потенціалу та значимими ускладненнями щодо здійснення економічної діяльності в умовах повномасштабної війни і фізичного знищення промислових об'єктів, енергетичної та транспортної інфраструктури тощо. Як наслідок, значно зменшився ВВП та зросло безробіття, насамперед, – серед молоді. Повоєнне відновлення економіки України позитивно впливатиме на зайнятість молоді, проте значна частка молоді буде вимушена реалізовувати свої професійні

плани у сфері підприємництва. Принагідно зазначимо, що значний рівень безробітної молоді є загальносвітовою тенденцією, що вимусило міжнародні організації та уряди багатьох країн розробляти програми сприяння молодіжному підприємництву. При цьому одним з напрямів таких програм є консультування молоді стосовно факторів, важливих для самостійної діяльності у сфері бізнесу (навчання підприємництву; підтримка молодіжного бізнесу; нормативно-правові умови здійснення підприємницької діяльності; доступ до фінансування, насамперед, – початкове фінансування тощо), яке можна охарактеризувати як консультування з молодіжного підприємництва. Здійснення ефективного консультування з молодіжного підприємництва потребує, насамперед, визначення його мети та завдань. Аналіз психолого-педагогічних досліджень з проблем підготовки молоді до підприємницької діяльності (Добренко, 2006; Зінькова, 2020; Майковка, 2021; Ткаченко, 2018 та ін.) дозволяє визначити, що метою такого консультування є формування підприємницької компетентності в учнів закладів освіти, здатних та мотивованих до вибору підприємницької діяльності як генерального вектору власної освітньо-професійної траєкторії.

Формування підприємницької компетентності в учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) передбачає створення релевантного освітнього середовища, в якому комплекс організаційних та психолого-педагогічних заходів забезпечуватиме досягнення поставленої мети. При цьому специфіку зазначеного процесу доцільно досліджувати шляхом створення відповідної моделі.

Різноманітні аспекти використання педагогічного моделювання розкрито в роботах С.Вітвицької (2019), С.Гончаренка (2008), Г.Єльнікової, О. Зайченко, В.Маслова (2010), Є.Лодатко (2010, 2022) та інших вітчизняних дослідників. Моделювання (англ.scientific modelling, simulation, нім. modellieren) – це метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на зміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю). Моделювання в широкому сенсі є особливим пізнавальним процесом, методом теоретичного практичного опосередкованого пізнання, коли суб'єкт замість безпосереднього об'єкта пізнання вибирає чи створює схожий із ним допоміжний об'єкт – замісник (модель), досліджує його, а здобуту інформацію переносить на реальний предмет дослідження (Вітвицька, 2019, с. 17–18).

Вивчення різних типологій педагогічних моделей (Ковальчук, 2020; Лодатко, 2022) дає змогу прийти до висновку, що характер взаємодії педагогічного феномену, що досліджується, а саме – консультування з молодіжного підприємництва, відповідає характеристикам структурно-функціональної моделі, в яких може бути поданими не лише компоненти формування підприємницької компетентності учнів закладів П(ПТ)О та їх взаємозв'язки, але й їх функціональна зорієнтованість. За такого підходу структурно-функціональна модель інтегрує наступні взаємопов'язані компоненти: соціально-детермінантний; теоретико-методологічний;

змістовний; процесуальний; критеріально-діагностичний (Мруга, 2007; Федоруц, 2019).

Соціально-детермінантний компонент моделі визначає особливості соціально-економічної реалізації моделі та виконує орієнтувальну функцію, та функцію, що визначає цілі консультування з молодіжного підприємництва. Орієнтувальна функція відображає цільові орієнтири консультування з молодіжного підприємництва, що детерміновані соціальним замовленням, зумовленим повоєнним відновленням економіки України. Цілеутворююча функція визначає мету та завдання консультування з молодіжного підприємництва в психолого-педагогічному аспекті.

Теоретико-методологічний компонент моделі визначає психолого-педагогічну стратегію консультування з молодіжного підприємництва учнів закладів П(ПТ)О. Зазначений компонент репрезентовано науковими підходами та принципами, які є теоретико-методологічними передумовами формування підприємницької компетентності в процесі консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О, та він реалізує визначальну (сприяє встановленню вихідних методологічних орієнтирів формування підприємницької компетентності) та синтетичну (передбачає побудову зазначеного процесу в його єдності з його логікою та характеристиками) функції.

Змістовний компонент визначає зміст процесу формування підприємницької компетентності засобами консультування з молодіжного підприємництва й реалізує когнітивну та конструктивну функції. Когнітивна функція забезпечує оволодіння учнями закладів П(ПТ)О релевантними знаннями, конструктивна функція має за мету визначення змістовного наповнення консультування з молодіжного підприємництва.

Процесуальний компонент відображає форми, методи, технології тощо формування підприємницької компетентності та виконує діяльні сну, координаційну й організаційну функції. Діяльнісна функція передбачає практико-орієнтоване формування підприємницької компетентності учнів закладів П(ПТ)О, координаційна – забезпечує узгодження та упорядкованість дій суб'єктів освітнього процесу щодо формування підприємницької компетентності засобами кар'єрного консультування, організаційна – реалізується через сукупність психолого-педагогічних умов, що забезпечують ефективність консультування з молодіжного підприємництва.

Критеріально-діагностичний компонент моделі репрезентовано критеріально-рівневою характеристикою підприємницької компетентності учнів закладів П(ПТ)О. Цей компонент реалізуватиме аналітичну, оціночну та рефлексивну функції. Аналітична функція забезпечує інтерпретацію діагностичних даних, здійснення кількісного та якісного аналізу результатів формування підприємницької компетентності. Оціночна функція дозволить визначити ступінь відповідності отриманих результатів консультування з молодіжного підприємництва запланованим шляхом здійснення психолого-педагогічної діагностики. Рефлексивна функція

аналізуватиме заходів з оцінювання результатів консультування з молодіжного підприємництва у контексті формування підприємницької компетентності.

Теоретично обґрунтована модель консультування з молодіжного підприємництва характеризується такими властивостями, як: цілісність, інтегративність, універсальність, відкритість.

Список посилань

Вітвицька, С. С. (Ред.). (2019) *Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів: монографія*. Житомир: О. О. Євенок.

Гончаренко, С. У. (2008). *Педагогічні дослідження : Методологічні поради молодим науковцям*. Київ-Вінниця: ДОВ «ВІННИЦЯ»,

Добренко, І. А. (2006) *Психологічні основи розвитку здатності до підприємництва у випускників професійно-технічних навчальних закладів*. Кандидат наук. Київ: Інститут педагогіки і психології проф. освіти АПН України.

Єльнікова, Г. В. (Ред). (2010). *Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти: монографія*. Київ, Чернівці: Книги – ХХІ.

Зінькова, І. І. (2020). *Педагогічні умови формування підприємницької культури майбутніх фахівців сфери послуг і туризму*. Кандидат наук. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Ковальчук, Л. (2020). *Моделювання науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник*. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.

Лодатко, Є. (2022) *Педагогічне моделювання: монографія*. Київ: Видавництво Богдан.

Лодатко, Є. (2010). *Моделювання педагогічних систем і процесів: монографія*. Слов'янськ: СДПУ.

Майковська, В. І. (2021). *Теорія і практика формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування у закладах вищої освіти*. Доктор наук. Суми: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

Мруга, М. Р. (2007). *Структурно-функціональна модель професійної компетентності майбутнього лікаря як основа діагностування його фахових якостей*. [Автореферат кандидата педагогічних наук, Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України].

Ткаченко, М. В. (2018). *Формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців ресторанного господарства у професійно-технічних навчальних закладах*. Кандидат наук. Київ: ІПТО НАПН України.

Федоруц, М. В. (2019). *Структурно-функціональна модель формування соціальної компетентності старшокласників засобами неформальної освіти*. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2 (45), 217-222.